

CONCEPTELE STRATEGICE ALE NATO. ACTUALUL CONCEPT STRATEGIC – O ABORDARE PENTRU VIITOR

NATO STRATEGICS CONCEPTS. CURRENT STRATEGIC CONCEPT – AN APPROACH FOR THE FUTURE

General-locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI*

Astăzi, societatea umană se confruntă cu o paletă largă de pericole, riscuri și amenințări de securitate ce provin atât din spațiul real, fizic, cât și din spațiul virtual. Pentru a răspunde adecvat acestor provocări de securitate statele lumii își unesc și concertează eforturile în cadrul a diferite organizații politico-militare (NATO) sau de altă natură ((Uniunea Europeană). Acestea din urmă își concep, organizează și desfășoară activitățile de protecție a țărilor membre și a cetățenilor lor împotriva riscurilor și amenințărilor de securitate, prin adoptarea unor documente programatice, cum ar fi, de exemplu, „Noul concept strategic NATO” și Tratatul de la Lisabona.

Cuvinte cheie: *concept strategic; NATO; UE; riscuri și amenințări de securitate; continuitate; elemente de noutate.*

Nowadays, human society is confronting with a wide range of security dangers, risks and threats emerging both from the real, physical space and from the virtual one. In order to adequately respond to these security challenges, world's states unify and concert their efforts within different political-military organizations (NATO) or within organizations of another nature (the European Union). The latter conceive, organize and develop their activities of protecting their member states and citizens against security risks and threats by enacting programmatic documents such as “NATO's New Strategic Concept” and the Treaty of Lisbon.

Key words: *strategic concept; NATO; EU; security risks and threats; continuity; recent knowledge.*

---

* General-locotenent profesor universitar dr. Teodor FRUNZETI, (tfrunzeti@unap.ro) este rectorul (comandantul) Universității Naționale de Apărare „Carol I”. Cu doctorate în științe militare și științe politice, remarcabil om de știință, este autor și coautor a mai multor cărți cu tematică militară, de securitate și apărare, a peste 100 de articole de specialitate și comunicări științifice.

1. Evoluția conceptelor strategice ale NATO

Denumirea oficială este Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO). NATO a luat ființă la 4 aprilie 1949, prin Tratatul Atlanticului de Nord, cunoscut sub numele de Tratatul de la Washington. Constituirea organizației s-a realizat în conformitate cu prevederile Articolului 51 al Cartei Organizației Națiunilor Unite. NATO este o organizație guvernamentală, în care țările își păstrează suveranitatea și independența. Este o alianță bazată pe cooperare politică și militară între țările membre.

NATO reprezintă legătura transatlantică prin care securitatea Americii de Nord este permanent legată de securitatea Europei.

Conform Preambulului Tratatului Nord – Atlantic, membrii Alianței se angajează să salvgardeze libertatea, moștenirea comună și civilizația popoarelor lor, bazate pe principiul democrației, drepturile omului și guvernarea legii.

În vederea întăririi securității și stabilității spațiului euroatlantic, Alianța este pregătită să contribuie, de la caz la caz și prin consens, la prevenirea eficientă a conflictelor, la angajarea activă în managementul crizelor, inclusiv în operații de răspuns la crize, să promoveze pe scară largă parteneriatul, cooperarea și dialogul cu alte țări din spațiul euroatlantic, în scopul creșterii transparenței, încrederii reciproce și a capacității de acțiune comune cu Alianța.

Sarcinile fundamentale de securitate vizează:

- asigurarea unui mediu de securitate euroatlantic stabil, bazat pe instituții democratice;
- soluționarea pașnică a diferendelor;
- servirea ca forum de consultări între aliați pe orice problemă care ar afecta interesele lor vitale;
- descurajarea și apărarea împotriva oricărei amenințări de agresiune la adresa oricărui stat membru NATO.

Țelul colectiv al NATO este de a edifica o arhitectură de securitate europeană pentru care contribuțiile Alianței la securitatea și stabilitatea spațiului euroatlantic și a celorlalte organizații internaționale sunt complementare și se consolidează reciproc, atât prin adâncirea relațiilor între țările euroatlantice cât și prin gestionarea crizelor.

Stabilirea scopurilor și misiunilor Alianței, coroborată cu prevederile „*Legii ajutorului militar pentru apărarea mutuală*” semnată de președintele Truman pe 6 octombrie 1949 și cu aprobarea de către președintele SUA, la 27 ianuarie 1950, a planului de apărare integrată a regiunii Atlanticului de Nord și deschiderea unui credit de 900 de milioane de dolari, cu titlu de ajutor militar, a reprezentat demararea procesului de elaborare și implementare a Strategiei inițiale a Alianței.

Formularea acestei strategii NATO a fost cunoscută sub denumirea de „*Conceptul strategic pentru apărarea zonei Nord-Atlantice*“. Conceptul a fost dezvoltat între octombrie 1949 și aprilie 1959 considerându-se ca Alianța „*a stabilit o strategie de operațiuni la scară largă în apărarea teritorială*“.

În continuare, strategiile NATO au fost adaptate la riscurile și amenințările specifice diferitelor perioade ale Războiului Rece, răspunzând cu promptitudine situațiilor din fiecare etapă a evoluției organizației, a statelor membre și ale întregii comunități internaționale. Astfel, anunțul URSS că deține bomba cu hidrogen (8 august 1953) și crearea Tratatului de la Varșovia (14 mai 1955) au stat la baza elaborării și dezvoltării strategiei „*represaliilor masive*“. Această strategie constituia un *răspuns de descurajare*, era o strategie-ripostă. Potrivit acesteia, NATO adoptă o poziție clară și fermă, bazată pe tactica descurajării, amenințând că va răspunde, prin orice mijloace aflate la dispoziția sa, inclusiv prin folosirea armelor nucleare, oricărui act de agresiune împotriva țărilor membre.

Acest mod de abordare și definire a strategiei NATO a cunoscut numeroase discuții, de la sfârșitul anilor '50 și până în 1967, când, în urma unor intense dezbateri în cadrul Alianței, Consiliul Nord-Atlantic aproba, la 13-14 decembrie 1967, „*Raportul Harmel*“ asupra viitoarelor sarcini ale Alianței, iar Comitetul de planificare a apărării adopta noul concept strategic al NATO denumit „*riposta flexibilă*“.

Trecerea de la doctrina și strategia „*represaliilor masive*“ la „*riposta flexibilă*“ reprezintă una dintre cele mai de seamă modernizări ale conceptului strategic NATO din acea perioadă. Deși cursa înarmărilor se declanșase vertiginos, iar Statele Unite trecuseră deja la aplicarea unei strategii de îndiguire în relația cu Uniunea Sovietică, potrivit conceptului geopolitic al *rimland*-ului elaborat de americanul Nicolas Spykman¹, doctrina „*ripostei flexibile*“ relansa ideea suficienței strategice și, pe aceasta bază, a echilibrului strategic. În opinia noastră, un asemenea concept strategic facilita totuși dialogul politic și, totodată, menținea și pune în practică, mult mai nuanțat, conceptul de descurajare.

Ideea de bază a strategiei „*ripostei flexibile*“ era să asigure o structură mai echilibrată a forțelor NATO și să permită o gamă mai largă de opțiuni politico-militare, în funcție de complexitatea situației internaționale. Conceptul a fost astfel gândit încât să ofere certitudinea că orice fel de act de agresiune va fi perceput ca implicând riscuri inacceptabile și, ca atare, contracarat cu forțe și mijloace pe măsură.

¹ REGIONAL GEOGRAPHY 105, <http://facweb.bhc.edu/academics/science/harwoodr/geog105/Reading/HeartRimIntro.htm>

Doctrina și strategia „*ripostei flexibile*” reprezentau un progres și un act de maturitate a Alianței. Susținerea acestei strategii era asigurată prin apelul la o tehnologie performantă în dotarea forțelor armate și fondată pe un sistem al valorilor democratice, care și-au dovedit, în timp, temeinicia și forța.

Toate conceptele adoptate de NATO, de la înființare și până către sfârșitul anilor '80, erau, în principal, cunoscute, dar s-a discutat foarte puțin, în detaliu, despre ele. Cu alte cuvinte, în perioada amintită, transparența nu era punctul forte ale Alianței, așa cum va fi după 1990. Totuși, guvernele naționale ale țărilor membre dispuneau de instrucțiuni și puncte de referință clare și de tot ce era necesar pentru activitățile de planificare militară, dar lucrurile acestea nu erau accesibile publicului larg. Această modalitate de lucru era impusă de condițiile în care evolua comunitatea internațională, pe de o parte, și reflecta realitățile Războiului Rece, divizarea politică a Europei și situația ideologică și militară conflictuală care a caracterizat relațiile dintre Est și Vest o perioadă de timp îndelungată, pe de altă parte.

La reuniunea de la Londra din iulie 1990, șefii de stat și de guvern din țările membre ale NATO au convenit asupra necesității de a adapta Alianța Atlantică la noua și promițătoarea eră ce se deschisese pe Vechiul Continent, odată cu disoluția URSS, căderea zidului Berlinului, desființarea Pactului de la Varșovia și prăbușirea sistemului comunist din Europa. Reafirmând principiile fundamentale pe care Alianța se bazează încă de la crearea sa, ei au apreciat că evenimentele care se desfășurau în Europa vor avea consecințe semnificative asupra configurației spațiului euroatlantic și modalităților de a realiza, pe viitor, obiectivele de securitate și apărare comună. Schimbările politice, sociale și militare din Europa, amintite mai sus, au impus necesitatea unor transformări strategice fundamentale, care înseamnă, de fapt, un nou început pentru NATO, adică o Alianță reînnoită și reconfigurată. În acest scop, membrii acestei organizații politico-militare au declanșat o reexaminare strategică aprofundată, rezultatul fiind un nou Concept strategic al Alianței ce va fi adoptat la reuniunea la nivel înalt a Consiliului Nord-Atlantic ce a avut loc la Roma pe 7 și 8 noiembrie 1991.

Conceptul strategic lansat, acum, avea prea puține asemănări cu cele anterioare, el sublinia cooperarea cu foștii adversari, în locul confruntării cu aceștia. În plus, se menționa obligația specifică a Alianței de a depune eforturi pentru extinderea și întărirea securității în întreaga Europă. O dată cu acest nou concept, a început și procesul de transformare a NATO dintr-o alianță politico-militară, într-o alianță de apărare și securitate. O astfel de alianță se impunea, în mod necesar, să fie cunoscută, sub toate aspectele – scopuri, obiective, principii, norme și valori de funcționare - și extinsă prin acceptarea în rândurile sale a statelor doritoare să dobândească un asemenea statut.

Pentru prima dată, Conceptul strategic al Alianței a fost publicat, fiind deschis discuțiilor și comentariilor parlamentelor, specialiștilor în securitate, mass-media și publicului larg. Adoptarea unei astfel de atitudini de către Alianța Nord-Atlantică semnifică dorința acesteia de lărgire a rândurilor sale, prin atragerea de noi membri, desigur a acelor state care aderau la valorile și principiile pe care ea le susține, pe de o parte, și de dialog sincer și deschis cu toți actorii statali și nonstatali interesați de promovarea stabilității, securității și păcii în lume, pe de altă parte.

Conceptul strategic adoptat la Roma definea, în capitole distincte următoarele noțiuni: **contextul strategic**, determinat de noul climat strategic și de provocările și riscurile la adresa securității; **obiectivele și funcțiile în materie de securitate ale Alianței**, insistându-se pe natura NATO și pe sarcinile fundamentale ale acestei organizații; **o concepție largă asupra securității**, bazată pe dialog, cooperare, apărare colectivă, precum și pe gestionarea și prevenirea conflictelor; **orientări pentru apărare**, ce vizau noua structură de forțe, misiunile și dispozitivul militar al Alianței, determinate de caracteristicile forțelor convenționale și nucleare ale NATO.

Acest *concept strategic* al Alianței reafirma caracterul defensiv al NATO și voința membrilor săi de a-și apăra securitatea, suveranitatea și integritatea lor teritorială, dar și intenția de a participa la gestionarea crizelor și conflictelor, la asigurarea securității în spațiul euroatlantic. El orienta politica de securitate a Alianței, fondată pe dialog, cooperare și pe o apărare colectivă eficientă, astfel încât să mențină securitatea, apelându-se la nivelul cel mai scăzut de forțe militare corelat cu nevoile de apărare a tuturor membrilor NATO.

În finalul textului Conceptului strategic al Alianței adoptat în 1991², se aprecia că strategia NATO va rămâne îndeajuns de suplă pentru a putea ține seama de orice nouă evoluție a situației politico-militare, mai ales de progresele înregistrate în procesul afirmării unei identități europene de securitate, precum și de schimbările care ar interveni în riscurile de securitate pentru Alianță. Se preciza ca, pentru aliați, Conceptul strategic va sta la baza acțiunilor ulterioare privind politica de apărare a Alianței, conceptele sale operative, dispozitivele de forțe convenționale și nucleare, precum și sistemul colectiv de planificare a apărării.

În 1997, liderii NATO au fost de acord cu reexaminarea și actualizarea Conceptului, astfel încât acesta să reflecte schimbările din Europa survenite de la adoptarea lui, dar au reconfirmat, în același timp, hotărârea Alianților privind apărarea colectivă și legătura transatlantică și oferind garanția că strategia NATO

² Concept stratégique de l'OTAN – Version 1991, <http://www.bruxelles2.eu/textes-otan/concept-strategique-de-lotan-version-1991>

este adaptată complet la provocările secolului XXI. În cadrul Alianței s-au depus eforturi deosebite pentru încheierea analizei noului mediu strategic de securitate și revizuirea corespunzătoare a conceptului, până în momentul începerii Summit-ului de la Washington, în aprilie 1999. Aprobarea Conceptului a necesitat consensul, în privința conținutului și a limbajului acestui document, din partea tuturor țărilor membre ale Alianței. Conceptul Strategic al NATO aprobat la Washington în 1999 lărgea aria de intervenție a Alianței, diversifică misiunile și funcțiile ei, accentuând astfel caracterul NATO de organizație de securitate și apărare.

Conceptul Strategic, fiind declarația oficială a scopurilor și funcțiilor NATO și reprezentând, la cel mai înalt nivel, cadrul instrucțiunilor asupra mijloacelor politice și militare care trebuie folosite pentru atingerea obiectivelor sale, confirmă, în varianta sa din 1999, faptul că scopul esențial și durabil al Alianței este acela de a garanta libertatea și securitatea membrilor săi prin mijloace politice și militare. El afirmă valorile democrației, drepturilor omului și dreptului în general, dar exprima și angajamentul Alianțelor nu numai față de apărarea comună, ci și față de realizarea păcii și stabilității zonei euroatlantice extinse.

Conceptul strategic adoptat la Washington în 1999 definește și el, în capitole distincte: **obiectivul și misiunile Alianței**, bazate pe securitate, consultare, descurajare și apărare, gestionarea crizelor și parteneriat; **perspectivele strategice** determinate de un mediu strategic în evoluție și de amenințările și riscurile de securitate; **modul de abordare a securității în secolul XXI**, incluzând, ca elemente esențiale legătura transatlantică, menținerea capacităților militare ale Alianței, Identitatea Europeană de Securitate și Apărare, prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor, parteneriat, cooperare și dialog, precum și extinderea și controlul armamentelor, dezarmarea și neproliferarea; **orientări pentru forțele NATO**, cu referire la principiile Strategiei Alianței, dispozitivul Forțelor Alianței pentru a răspunde în mod eficace exigențelor întregii game de misiuni impuse de caracteristicile forțelor convenționale și nucleare.

Chiar dacă, în general, instituțiile nu sunt dispuse totdeauna să revadă documentele pe care le consideră fundamentale, NATO a demonstrat că a fost deschisă modificării strategiei sale pentru a reduce permanent distanța dintre concepția strategică și realitate.

Atentatele teroriste de la 11 septembrie 2001 (SUA) și 11 martie 2004 (Spania), operațiunile din Afghanistan și Irak, menținerea unor stări conflictuale în spațiul ex-iugoslav, implicarea activă, completă și responsabilă a NATO în combaterea terorismului, prefigurarea unei noi Alianțe reflectată, printre altele, și de transformarea Comandamentului Aliat pentru Europa într-o altă structură, denumită Comandamentul Aliat pentru Operațiuni, și crearea Forței de Reacție NATO, cât și lărgirea Alianței cu alte 7 state membre, printre care și România, la

29 martie 2004, au fost elemente suficiente pentru ca la Summit-ul de la Istanbul (iunie 2004) Alianța Nord-Atlantică să adopte un nou Concept Strategic.

Niciodată, în întreaga sa istorie, Alianța Nord-Atlantică nu a rămas încremenită în principii și concepte care nu mai corespundeau realităților. Încă de la înființare, NATO nu a dovedit numai putere și solidaritate, ci și o imensă capacitate de adaptabilitate, realism, flexibilitate și creativitate, comportându-se ca o adevărată organizație de securitate. Summit-ul de la Istanbul a consemnat, desigur, o astfel de realitate și a reconfigurat, cu realism și responsabilitate, începutul unei noi fizionomii a celei mai puternice forțe politice, militare și de securitate care a existat vreodată pe această planetă. Din aceasta forță a democrației și valorilor societății omenești face parte, **de jure** și **de facto**, începând cu 2004, și România.

Facem aprecierea că NATO a știut să se adapteze creator, flexibil și eficace la schimbările realității sociale, economice, militare și politice naționale, regionale și mondiale printr-o continuă transformare a sa.

2. Actualul concept strategic al NATO – o abordare pentru viitor

Noul concept strategic al NATO semnifică angajamentul activ și o apărare modernă ce implică, în egală măsură, toate statele membre în transpunerea sa în practică³, o întărire a securității colective și internaționale.

În opinia noastră, analiza conținutului textului *Noului concept strategic al NATO* evidențiază, două aspecte esențiale ale acestuia și anume:

➤ **continuitatea** activității Organizației Tratatului Atlanticului de Nord pe toate dimensiunile sale. În acest sens, NATO: *va continua să-și joace rolul său unic și esențial*, acela de a garanta apărarea și securitatea comună a statelor membre; *va asigura apărarea cetățenilor statelor membre* împotriva noilor amenințări de securitate (aici, se includ și riscurile și amenințările ce vin din spațiul virtual); *va preveni crizele, gestiona conflictele și va acționa în direcția stabilizării situațiilor post-conflict*, acționând împreună cu partenerii săi internaționali, în primul rând, cu ONU și Uniunea Europeană; *va oferi partenerilor săi din lumea întreagă* atât un angajament politic cu Alianța, cât și un rol substanțial în orientarea operațiunilor conduse de NATO la care ei contribuie; *se angajează să creeze condițiile pentru o lume fără arme nucleare* – dar Alianța reconfirmă faptul că, atât cât vor exista arme nucleare în lume, ea va rămâne o alianță nucleară; *își va menține porțile deschise tuturor democrațiilor europene care răspund criteriilor de aderare*, căci lărgirea contribuie la realizarea obiectivului unei Europe libere,

---

³ The New Strategic Concept, Active Engagement, Modern Defence - Address by NATO Secretary General, Anders Fogh Rasmussen, <http://www.acus.org/content/new-strategic-concept-active-engagement-modern-defence-address-nato-secretary-general-anders>

întregă și în pace; rămâne deschisă reformei și transformării continue, pentru ca ea să devină mai eficace, mai eficientă și mai suplă iar contribuabilii să obțină maximum din banii pe care îi investesc în apărare; va continua să reprezinte unicul și indispensabilul forum de consultare transatlantică pentru toate chestiunile ce aduc atingere integrității teritoriale, independenței politice și securității statelor membre;

➤ **elemente de noutate din activitatea NATO aduse prin adoptarea Noului Concept strategic.** Printre acestea se află: 1) *securitatea prin cooperare.* Zona euroatlantică a suportat, suportă și va suporta influența evenimentelor, fenomenelor și proceselor în materie de securitate produse în afara sa. Aici, avem în vedere crizele sau conflictele internaționale. Pentru a contracara sau limita efectele nedorite ale acestora din urmă, Alianța va construi dezvoltări politice și securitare intervenind dincolo de frontierele sale. Ea va contribui activ la întărirea securității internaționale, angajând un parteneriat cu țările și organizațiile internaționale adecvate, acționând consecvent pentru controlul armamentelor, neproliferare și dezarmare; 2) *aprecierea că terorismul este o amenințare directă* pentru securitatea cetățenilor statelor din NATO dar și pentru stabilitatea și prosperitatea internațională. Astăzi, terorismul cunoaște noi forme de manifestare prin recursul la tehnologiile moderne și prin posibila achiziționare de capacități nucleare, biologice, chimice și radiologice. De asemenea, cunoaște o amplificare terorismul cibernetic; 3) *inclusiunea riscurilor și amenințărilor ce vin din spațiul virtual în gama amenințărilor de securitate.* În prezent, se constată o creștere în frecvență a ciber-atacurilor care sunt din ce în ce mai bine organizate și produc daune mai costisitoare administrațiilor, întreprinderilor, economiilor, chiar rețelelor de transport și aprovizionare sau infrastructurilor critice. Se apreciază că aceste atacuri din spațiul cibernetic riscă să atingă un prag ce poate amenința prosperitatea, securitatea și stabilitatea statelor din zona euroatlantică⁴. Forțe armate și servicii de informații străine, criminalitatea organizată, grupuri teroriste și/sau extremiste sunt surse ale unor posibile atacuri cibernetic; 4) *Alianța va contribui activ, responsabil și eficace la securitatea energetică,* inclusiv prin protecția infrastructurilor critice energetice și a zonelor și căilor de tranzit critice, printr-o cooperare cu partenerii și prin consultările între aliați pe baza evaluărilor strategice și a planurilor de circumstanță; 5) *NATO se va angaja, atunci când este posibil și necesar, pentru a preveni sau gestiona o criză, stabiliza o situație post-conflict sau pentru a ajuta la reconstrucție.* Aceasta întrucât pot să se producă crize sau conflicte dincolo de frontierele Alianței ceea ce reprezintă amenințări directe

⁴ Engagement actif, défense moderne, http://www.nato.int/cps/fr/natolive/official_texts_68580.htm, p.4.

pentru teritoriul și securitatea populațiilor statelor membre; 6) *NATO va supraveghea și analiza constant mediul internațional* pentru a anticipa crizele și a interveni cu măsuri active pentru a împiedica ca acestea să se transforme în conflicte; 7) *Alianța se va implica activ, responsabil și consistent pentru gestionarea conflictelor* când acestea nu au putut fi prevenite. În acest scop, NATO dispune de mijloacele unice de gestionare a conflictelor, inclusiv o capacitate inegală de a proteja și de a susține pe teren forțe militare robuste. Astfel, NATO face dovada contribuției sale la eforturile internaționale de gestionare a conflictelor; 8) *NATO își oferă serviciile pentru a contribui la stabilizare și la reconstrucție*, cooperând și consultându-se constant cu ceilalți actori internaționali interesați să soluționeze un conflict sau altul; 9) *promovarea unei vaste rețele de relații de parteneriat cu țări și organizații din lumea întreagă* pentru ca securitatea euro-atlantică și nu numai să poată fi asigurată cel mai bine. În acest scop, Alianța își va întări parteneriatele urmând formule suplă, ce reunesc aliații și partenerii – prin intermediul cadrelor existente și în afara acestora; 10) *aprecierea că securitatea NATO și a Rusiei sunt indisolubil legate* și că un parteneriat solid și constructiv, ce se sprijină pe încredere reciprocă, va servi mai bine securității ambelor entități. Printre domeniile parteneriatului NATO cu Rusia se numără: apărarea antirachetă, contra-terorismul, traficul de droguri și securitatea maritimă. În acest sens, se preconizează organizarea de exerciții militare, pentru ca toți aliații să se simtă în siguranță și Alianța să dovedească că devine polivalentă pentru a face față noilor pericole ce emană din sursele ce prezintă o mare diversitate geografică și tehnologică; 11) *renovarea Alianței pentru ca ea să facă față provocărilor de securitate din secolul XXI*. În acest sens, se au în vedere atât prezervarea eficacității sale ca alianță politico-militară care a reușit cel mai bine în lume, cât și prosperarea NATO ca sursă a speranței pentru că ea se fondează pe valori comune – libertatea individuală, democrația, drepturile omului și statul de drept – și are ca obiectiv esențial și imuabil salvagardarea libertății și securității membrilor săi; 12) *recunoașterea faptului că nu doar mijloacele militare sunt suficiente pentru soluționarea crizelor și conflictelor internaționale*. Practica socială a arătat, cu prisosință, utilitatea mijloacelor politice și diplomatice, economice și sociale în prevenirea și mai ales rezolvarea crizelor și conflictelor internaționale.

În ansamblul său, textul *Noului concept strategic NATO* oferă imaginea unei organizații politico-militare robuste, flexibile, determinată și capabilă să-și îndeplinească obiectivele și răspunderile asumate în materie de apărare și securitate colectivă, pe de o parte, și securitate internațională, pe de altă parte. În acest sens, Alianța dispune de suficiente resurse – financiare, militare și umane – pentru a-și îndeplini misiunile asumate.

3. Relația între Noul concept strategic al NATO și Politica de securitate și apărare comună a UE

Potrivit „*Noului concept strategic NATO*”, „O Uniune Europeană activă și eficace contribuie la securitatea globală a zonei euroatlantice”⁵. De aceea, afirmă sursa citată, UE este un partener unic și esențial pentru NATO. Cele două organizații sunt compuse, în mare parte, din aceleași state (21 de țări membre ale UE sunt și membre ale NATO), și toți membrii lor împărtășesc valori identice. Pe de altă parte, NATO recunoaște importanța unei apărări europene mai puternice și mai performante. În opinia noastră, acest fapt subliniază necesitatea și utilitatea Politicii de securitate și apărare comună (PSAC) promovată prin Tratatul de la Lisabona.

În ceea ce privește statele membre ale UE ce nu aparțin NATO, prin aportul lor la securitatea și apărarea comună europeană, își aduc contribuția la efortul Alianței și Uniunii în materie de apărare și securitate. În același timp, pentru parteneriatul strategic între NATO și UE, implicarea completă a acestor state în acest efort este esențială.

În plus, Alianța și UE pot să joace roluri complementare și să se întărească reciproc, în susținerea păcii și a securității internaționale. De altfel, Uniunea Europeană, prin implicarea activă, constantă, semnificativă și responsabilă în prevenirea crizelor și gestionarea conflictelor din afara teritoriului său, contribuie efectiv la menținerea, impunerea și restabilirea păcii în diferite zone ale lumii⁶. În acest mod, UE completează ceea ce face NATO pentru pacea și securitatea internațională în alte părți ale mapamondului. Desigur, nu se exclude participarea în comun a celor două organizații la prevenirea unor crize și gestionarea unor conflicte din afara spațiului euroatlantic.

În scopul valorificării avantajelor parteneriatului între NATO și UE, „Noul concept strategic al NATO” propune următoarele măsuri⁷:

1. întărirea deplină a parteneriatului strategic cu UE, într-un spirit deschis, transparent, complementar și cu respectarea autonomiei și integrității instituționale a celor două organizații de o manieră integrală și reciprocă. De aici, se poate trage concluzia că Politica de Securitate și Apărare Comună promovată de Uniunea

⁵ Engagement actif, défense moderne, http://www.nato.int/cps/fr/natolive/official_texts_68580.htm, p.10.

⁶ Vezi: Dr. Petre DUȚU Mihai-Ștefan DINU, *Politica Europeană de Securitate și Apărare - cadrul de manifestare și dezvoltare a intereselor de securitate națională*, București, UNAp, 2007, Anexa nr. 2, Lista cu misiuni de gestionare a crizelor de către PESA, pp.37-38.

⁷ Engagement actif, défense moderne, http://www.nato.int/cps/fr/natolive/official_texts_68580.htm, p.11.

Europeană, prin Tratatul de la Lisabona, se pune în aplicare prin respectarea autonomiei și integrității instituționale a celor două organizații;

2. ameliorarea cooperării practice în operații, pe toată gama de crize, de la planificare coordonată până la susținere reciprocă pe teren. Această măsură subliniază posibilitatea ca cele două organizații să acționeze în comun în prevenirea crizelor dintr-o zonă sau alta a lumii, cooperând în activitățile derulate într-un teatru sau altul de operații. Aici, trebuie subliniat faptul că, de regulă, UE se implică activ și responsabil în gestionarea conflictelor mai ales prin instrumente civile;

3. lărgirea consultărilor politice dintre cele două organizații pentru a include în cadrul acestora toate chestiunile de interes comun, pentru a împărtăși evaluările și punctele de vedere. Această măsură probează, în opinia noastră, faptul că relațiile dintre NATO și UE sunt stabilite între parteneri egali, dispuși la colaborare și cooperare responsabile atât înainte, în timpul, cât și după conflict. Participarea la reconstrucția țării afectată de conflict este un obiectiv prevăzut atât în „Noul concept strategic NATO”, cât și în Tratatul de la Lisabona prin Politica Europeană de Securitate Comună;

4. cooperarea mai strânsă în scopul dezvoltării de capacități, de o manieră care să reducă la minimum paralelismele și să ducă la maximizarea eficienței activităților asumate. Se știe că UE folosește frecvent mijloacele și infrastructurile NATO atunci când are de îndeplinit misiuni cu specific militar.

Analiza comparată a textului „Noul concept strategic al NATO” și a prevederilor *Tratatului de la Lisabona despre Politica Europeană de Securitate Comună* și componenta acesteia, *Politica de Securitate și Apărare Comună*, conduc la următoarele aprecieri:

- există o legătură strânsă între cele două documente, atât sub aspectul conținutului (gestionarea crizelor și conflictelor), cât și a spiritului lor (prevenirea crizelor și asumarea reconstrucției în perioada post-conflict);

- prevederile celor două documente sunt complementare, dar autonome și independente din punct de vedere instituțional în ceea ce privește prevenirea crizelor și gestionarea conflictelor;

- ambele documente își recunosc reciproc rolul major în asumarea activă și constantă de către cele două organizații de responsabilități în materie de prevenire a crizelor și gestionarea conflictelor atât din zona euroatlantică, cât și din afara acesteia;

- recunoașterea necesității cooperării celor două organizații în prevenirea crizelor și gestionarea conflictelor în diferite zone ale lumii cu scopul declarat de a asigura securitatea, mai întâi, țărilor membre și ale cetățenilor lor, și, apoi a securității și stabilității internaționale;

- caracterul comun al unor prevederi din cele două documente. În acest sens, amintim: clauza de apărare mutuală; clauza de solidaritate; cooperarea structurată permanentă.

În concluzie, se poate afirma că *Noul concept strategic NATO* are un impact semnificativ asupra *Politicii de Securitate și Apărare Comună*, susținând-o în transpunerea sa în practică. De altfel, se poate afirma că între *Noul concept strategic al NATO* și *Politica de Securitate și Apărare Comună* există o relație biunivocă de influență și susținere reciprocă.

Concluzii

Astăzi, lumea se confruntă cu o paletă largă de pericole, riscuri și amenințări de securitate provenind atât din spațiul real, concret, fizic, cât și din spațiul virtual. Acestor provocări - pericole, riscuri și amenințări de securitate -, diferite state le răspund prin unirea și concertarea eforturilor, în cadrul unor organizații politico-militare și de altă natură, pentru prevenirea crizelor și gestionarea conflictelor atât de pe teritoriul lor, cât și în spațiul lor de interes.

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord și Uniunea Europeană reprezintă două organizații distincte, prima politico-militară și cea de a doua cu o natură mai complexă, ce sunt angajate activ, constant și responsabil în prevenirea crizelor și gestionarea conflictelor atât în spațiul euro-atlantic, cât și în afara acestuia. Activitatea lor atât în materie de apărare și securitate colectivă, cât și de securitate internațională este reglementată și revigorată periodic, prin diverse documente programatice, cum sunt, de exemplu, acum, *Noul concept strategic NATO* și *Tratatul de la Lisabona* pentru Uniune⁸. Ambele documente fac referiri la modul în care atât independent, cât și împreună cele două organizații acționează pentru prevenirea crizelor și gestionarea conflictelor internaționale.

Prin conținutul lor, documentele amintite se completează și susțin reciproc stabilind măsurile prin care colaborarea și cooperarea celor două organizații - NATO și UE – se va întări continuu în beneficiul țărilor lor membre și a cetățenilor acestora.

Conceptul strategic al NATO adoptat la Summit-ul de la Lisabona (noiembrie 2010), prin elementele de continuitate dar mai ales prin cele de noutate pe care le aduce reprezintă o abordare pentru viitor.

⁸ Niels LACHMANN, *Les défis du nouveau concept stratégique de l'OTAN*, http://www.ieim.uqam.ca/spip.php?page=article-cepess&id_article=5776

NOTE BIBLIOGRAFIE

- La coopération structurée permanente selon le Traité de Lisbonne – Réponse au rapport annuel du Conseil, http://www.assembly-weu.org/fr/documents/sessions_ordinaires/rpt/2010/2074.pdf
- Charte des Nations Unis, <http://www.un.org/fr/documents/charter/>, art.51
- Déclaration du sommet de Lisbonne, http://www.nato.int/cps/fr/SID-FA0D35D5-B78120E9/natolive/official_texts_68828.htm?mode=pressrelease
- Concept stratégique de l'OTAN – Version 1991, <http://www.bruxelles2.eu/textes-otan/concept-strategique-de-lotan-version-1991>
- Dr. DUȚU Petre, DINU Mihai-Ștefan, *Politica Europeană de Securitate și Apărare - cadrul de manifestare și dezvoltare a intereselor de securitate națională*, București, UNAp, 2007, Anexa nr. 2, Lista cu misiuni de gestionare a crizelor de către PESA
- Engagement actif, défense moderne, http://www.nato.int/cps/fr/natolive/official_texts_68580.htm,
- LACHMANN Niels, *Les défis du nouveau concept stratégique de l'OTAN*, http://www.ieim.uqam.ca/spip.php?page=articlecepes&id_article=5776
- The New Strategic Concept : Active Engagement, Modern Defence - Address by NATO Secretary General, Anders Fogh Rasmussen, <http://www.acus.org/content/new-strategic-concept-active-engagement-modern-defence-address-nato-secretary-general-anders>
- REGIONAL GEOGRAPHY 105, <http://facweb.bhc.edu/academics/science/harwoodr/geog105/Reading/HeartRimIntro.htm>
- Le traité de Lisbonne – C. DE NOUVEAUX MOYENS D'ACTION POUR RÉPONDRE AUX DÉFIS ACTUELS, <http://www.senat.fr/rap/r07-188/r07-1884.html>
- Le traité de Lisbonne, http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_fr.htm, art. 42.

